

LIUCIJA CITAVIČIŪTĖ

Surastas vokiškas Donelaičio prašymas (1747) – ankstyviausias datuotas poeto tekstas

---

Tolminkiemio klebonas ir poetas Kristijonas Donelaitis gyveno daugiakultūroje aplinkoje ir komunikavo dviem kalbomis – lietuvių ir vokiečių. Įprasta manyti, kad Donelaitis lietuviškai kūrė eiles, bendravo su parapijonimis ir bičiuliais, o vokiečių kalbą vartojo tik oficialioje aplinkoje. Tai dalinė tiesa. Išliko Donelaičio ranka rašytų vokiškų tekstų, atskleidžiančių jo asmenybės bruožus, pasaulėvoką ir gyvenimo filosofiją, išliko ir vokiškų poezijos kūrinėlių, literatūrinių laiškų. Itin vertingi donelaitikos tyrėjams yra autobiografiniai užrašai *Visokios patikimos žinios mano įpėdiniui (Allerley zuverlässige Nachrichten für meinen Succesor, 1773)*, įdomios informacijos teikia daugybė pastabų, mirgančių Tolminkiemio krikšto metrikų knygų paraštėse ir liudijančių Donelaičio požiūrį į to meto įvykius ir žmones. Su savo bičiuliais Donelaitis korespondavo taip pat dažniausiai vokiškai ir net savo pusbroliui Jurgiui Donelaičiui, amtmonui iš Zaumarų, paguodos eilėraštį mirus žmonai, pavadintą pagal pirmąją eilutę „O, greit slenką laikai...“ („Ihr Schatten schneller Zeit...“), parašė vokiečių kalba.

Tačiau yra ir kita vokiškojo rašytinio Donelaičio palikimo dalis, dažnai nepatenkanti į donelaitikos tyrėjų akiratį, tai – oficialūs raštai įvairioms Prūsijos valdžios įstaigoms dėl bažnyčios remonto, našlių namų statybos, papapinės mokyklos reikalų, bažnytinės žemės separacijos bylės ir kt. Nors šie tekstai

daugiausia ūkinio ir socialinio pobūdžio, jie atspindi poeto gyvenamąjį laikotarpį, o dažnai ir asmenybę. Didelę oficialiųjų Donelaičio raštų dalį XIX a. surinko ir paskelbė Leipcigo universiteto profesorius Franzas Tetzneris¹. Šių dokumentų vokiški nuorašai ir komentuoti vertimai į lietuvių kalbą yra publikuoti 1977 m. išėjusiame lietuviškame Donelaičio *Raštų* rinkinyje². Iki šiol pirmasis žinomas datuotas didesnės apimties Donelaičio tekstas buvo pranešimas iš sakyklos dėl amtmono Bolco bažnytinio suolo Tolminkiemio bažnyčioje (1760)³.

Dabar pristatome Slaptajame valstybiniame Prūsijos kultūros paveldo archyve Berlyne (Geheimes Staatsarchiv Preussisches Kulturbesitz Berlin) šios publikacijos autorės surastą nežinomą dokumentą. Tai vietinei Prūsijos valdžiai adresuotas Donelaičio prašymas suteikti finansinę paramą dėl 1747 m. vasarą Tolminkiemio laukus nusiaubusios krušos. Dokumentas įrištas byloje *In Sache des Pfarrer Donalitus in Tolmingkehmen wegen Vergütung seines erlittenen Hagel-Schadens* (liet.: *Tolminkiemio kunigo Donelaičio byla dėl atlyginimo už per krušą patirtus nuostolius*), signatūra: XX EM Abt. 55d Nr. 915, Bd. 2. Bl. 56–58. Jis parašytas 1747 m. liepos 31 d. ir nusiųstas Aukštiesiems karališkiesiems Lietuvos teismo rūmams Įsrutyje. Tai ankstyviausias šiuo metu žinomas datuotas Donelaičio tekstas.

Dokumentas yra nuorašas, atliktas greičiausia teismo kanceliarijos raštininko minėtuose Teismo rūmuose, originalas persiūstas aukštesnei vietos valdžiai Gumbinėje. Teksto apimtis – trys puslapiai, kairioji lapo skiltis, kaip įprasta, palikta tuščia vyresnybės rezolucijoms įrašyti. Viršutiniame dešiniajame kampe pažymėta įteikimo Aukštiesiems teismo rūmams data – 1747 m. rugpjūčio 5 d. Kairiajame kampe – *Kopia (Nuorašas)*. Sutrumpintas kreipinys *Hochwohgeborener etc. (Jūsų Prakiltybe ir t. t.)* buvo būdingas oficialiųjų dokumentų nuorašams. Prašymas pasirašytas *C. Donalitus*, tačiau ne paties prašytojo ranka; tai matyti palyginus parašą su poeto autografu.

¹ „Altpreussische Monatsschrift“, 1896, XXXIII, p. 19–35, 190–201; 1897, XXXIV, p. 282–287, 292–331, 409–441; 1899, XXXVI, p. 306–310; 1914, LI, p. 256–257; Franz Tetzner, *Unsere Dichter in Wort und Bild*, 1896, VI, p. 17–31.

² Kristijonas Donelaitis, *Raštai*, red. komisija Kostas Korsakas (pirmininkas), Kostas Doveika, Leonas Gineitis, Jonas Kabelka, Kazys Ulvydas, Vilnius: Vaga, 1977.

³ *Ibid.*, p. 545–546.

Donelaičio prašymas adresuotas Aukštiesiems karališkiesiems Lietuvos teismo rūmams Įsrutyje, trumpiau vadinamiems Įsruties teismo kolegija (*Insterburgisches Justiz Collegium*). Tai 1724 m. karaliaus Frydricho Wilhelmo I įsteigta Rytų Prūsijos valdžios įstaiga, įgaliota spręsti Įsruties ir gretimų apskričių gyventojų teises problemas. Ši institucija atliko tarpininkės vaidmenį tarp vietinių gyventojų ir aukštesnės valdžios – Gumbinės karo ir domenų rūmų (*Gumbinnen Kriegs- und Domänen Kammer*), įsteigtų 1736 m. vietoje iki tol veikusios Lietuvos deputacijos kolegijos (*Deputationscollegium in Lithauen*), ji administravo visą Lietuvos departamentą. Po Prūsijos karalystės vyriausybės Berlyne ir Rytų Prūsijos oberprezidento, reziduojančio Karaliaučiuje, tai buvo aukščiausia valdžia Lietuvos provincijoje. Donelaičio prašymas su pridėtu ekspertų pasirašytu žalos įvertinimu į šią vietinės valdžios įstaigą Gumbinėje buvo persiųstas iš Įsruties teismo rūmų. Kaip rodo kiti šioje byloje įrišti dokumentai, Donelaičio prašymas su Gumbinės vietinės valdžios lydimuoju raštu buvo siunčiamas toliau, aukščiausiai instancijai, kontroliavusiai vietinės valdžios institucijas. Tai Rytų Prūsijos karo ir domenų rūmai (*Königsberger Kriegs- und Domänen Verwaltung Ostpreussen*), įsteigti Karaliaučiuje 1723 m., vadinamoji Karališkoji valdžia (*Königliche Regierung*), Prūsijos karalystės centrinės administracijos įstaiga. Tai buvo ir apeliacinė, ir svarbesnius ekonominius bei administracinius sprendimus priimanti institucija. Ji, pavyzdžiui, skirstydavo lėšas Lietuvos provincijos bažnyčių ir mokyklų statybai, rūpinosi Rytų Prūsijos Bažnyčios ir Karaliaučiaus universiteto kadru politika, administravo visą Rytų Prūsijos departamentą. Nors valdžios hierarchijos turėjo būti griežtai paisoma, drąsesni dvasininkai aplenkdamo vietinės valdžios įstaigas ir pasiekdavo aukščiausiąją – karaliaus vyriausybę Berlyne. Taip ne kartą elgėsi ir Donelaitis, atkakliai kovojęs su amtmonu Ruigiu dėl bažnyčios žemių atskyrimo. Teikiant šį prašymą, subordinacijos buvo nuosekliai laikytasi.

Dokumentas parašytas Frydricho II (Didžiojo) laikų Prūsijos kanceliarienei kalbai būdingu stiliumi: standartiniai epitetai, ilgos sujungiamųjų sakinų eilės, lotyniškų žodžių intarpai⁴, konkretus problemos išdėstymas ir jos

⁴ Vokiškas tekstas parašytas gotiškais rašmenimis. Lotyniškuose ir prancūziškuose žodžiuose kai kurios raidės užrašytos antikva (pvz., pranc. žodžiuose *Direction* taip užrašyta *D*, *Soulagement* – *S*), kitos – gotiškais rašmenimis, be to, germanizuojamos priesagos (pvz.: *fuppeditiret*, *intercediren*, *fuccesf*). Tokia „eklektika“ buvo būdinga XVIII a. Prūsijos

pagrindimas ekspertų išvada, nuolankus prašytojo santykis su adresatu. Tačiau, palyginti su kitais žinomais to meto oficialiaisiais raštais, šiame tekste justi kur kas daugiau emocionalumo, jame tarsi girdėti poeto atodūsių.

Prašymas pradedamas Dievo vardu, tačiau ne įprasta formuluote: „Vom Gottes Gnaden“ („Iš Dievo malonės“), o neviltingu: „Durch ein göttliches Verhängnis“ („Per Dievo rūstybę“). Toliau Dievas minimas dar tris kartus – Jis maloningas, baudžiantis ir visagalis, Jo keliai nežinomi ir prieš Jį nevalia murmėti. Pašlovinama ir krašto valdžia, esanti laipteliu žemiau, teisinga ir gailestinga, kuriai galima skųstis ir sulaukti pagalbos. Pasirašo – nusižeminęs prašytojas, „nuolankiausias tarnas“. Šiame rašte keletą kartų su užuojauta minimas ir žemiausias socialinis visuomenės sluoksniu – kunigo samdoma šeimyna ir kaimiečiai. Atskleisdamas savo situaciją, Donelaitis kelia ir jų problemas: lygiai taip pat nukentėję nuo stichijos, jie pagrįstai prašo atlyginimo už savo darbą, o atlyginti reikia teisingai; krušai sunaikinus didelę dalį žieminių ir vasarinių javų, jie nepajėgs išlaikyti savo kunigo aukomis ir mokesčiais už bažnytinis patarnavimus, nes „tik džiaugsis, jei, atidavę duoklę, patys galės varganai pramisti“. Todėl Donelaitis prašo Įsruities Teismo rūmų tarpininkauti, kad Gumbinės karo ir domenų rūmai skirtų jam finansinę paramą iš bažnytinės kasos, kad galėtų „bent jau teisingai atlyginti šeimynai“. Atidumas ir dėmesingumas paprastam kaimo žmogui, susitapatinimas su jo rūpesčiais oficialaus pobūdžio raštuose Prūsijos raštvedyboje buvo itin neįprastas reiškinys.

Dvasinio ganytojo ir paprastų žmonių prieraišumas buvo abipusis. Donelaitį parapijiečiai gerbė ir mylėjo, tai teko pripažinti net jo pikčiausiam oponentui, amtmonui Teofilui Ruigiui. Oficialiame rašte, adresuotame Gumbinės karo ir domenų rūmams, 1775 m. gruodžio 15 d. Ruigys su ironija rašė: „Tai, kas jam bus teisinga, negali ir jiems būti neteisinga [...], todėl taip ir būna, kad kai tik kunigas sako *taip*, jie irgi linksmai sako *taip*, ir *vice versa*⁵ – aklai paskui jį murma *ne*, net nepagalvoję, ar reikalas teisingai sprendžiamas, ar ne.“⁶ Kara-

---

kanceliarinei kalbai iki pat XIX a., kai pradėta rūpintis vokiečių kalbos grynumu. Perraše lotyniški ir prancūziški žodžiai išverčiami ir išskiriami kursyvu, išnašose pateikiami atitikmenys iš originalo.

⁵ *atvirkščiai* (lot.)

⁶ Amtmono Teofilio Ruigio 1775 m. gruodžio 15 d. raštas Gumbinės karo ir domenų rūmams; vertimas publikuotas: Kristijonas Donelaitis, *op. cit.*, p. 455.

liaučiaus universiteto profesorius Martynas Liudvikas Rėza, rinkęs Donelaičio amžininkų atsiminimus poeto biografijai, pratarėme leidiniui *Metai* lako- niškai pastebėjo: „[Donelaitis] gyveno dorai patriarchališkai ir buvo mylimas savo parapijiečių.“⁷

Čia pateikiamame Donelaičio rašte galima įžvelgti kunigo – ūkio prižiū- rėtojo – koliziją, kuri iškildavo daugeliui lietuvių raštijos kūrėjų, pradedant Martynu Mažvydu XVI amžiuje. Donelaitis pripažįsta, kad kunigo tarnystė yra sunki, tačiau kur kas sunkesne našta jis laiko privalomą ūkininkavimą. Savo tarnybą kantoriumi Stalupėnuose pradėjęs Donelaitis dar nebuvo už- verstas ūkio darbais, nes klebonijos žemėmis ir ūkiu rūpinosi vietinis kunigas. 1743 m. Donelaitis gavo kunigo šventimus, į Tolminkiemį atvyko būdamas 29 metų viengungis ir, čia įsikūręs, vedė Stalupėnų rektoriaus našlę. Kunigų žmonos būdavo sumanios pagalbininkės buityje. Donelaičio žmona, užau- gusi Geldapės mieste, teisėjo šeimoje, vargu ar buvo tvirta atrama ūkyje ku- nigui-poetui. Nors Donelaitis ūkininkavo pakankamai sėkmingai, neeiliniai praktiniai jo gabumai atsiskleidė kitose srityse – organizuojant statybos dar- bus (po gaisro suremontuota mokykla, restauruota klebonija, suprojektuoti ir pastatyti našlių namai, per vienus metus išdygo mūrinė bažnyčia) ir savo malonumui konstruojant optinius bei mechaninius prietaisus (mikroskopus, barometrus, termometrus, laikrodžius ir net fortepijonus). Laisvas valandėles Donelaitis, kaip minėjo laiškuose bičiuliams, mielai praleisdavo prižiūrėda- mas sodą, rasdavo laiko ir poezijai.

Rytų Prūsijoje klebonui priklausė 4 ūbai žemės (ūbą sudarė 30 margų, t. y. 7,5 hektaro), tačiau Tolminkiemio klebonas valdė dar penktąjį, vadina- mąjį našlių, ūbą, skiriamą našlėms išlaikyti. Šis ūbas buvo nuomojamas, o iš nuomos gautas lėšas Donelaitis ketino panaudoti našlių namų statybai. Iš ūkio gaunamos pajamos leisdavo prasimaitinti kunigui ir jo šeimynai. Tačiau, ištikus stichinėms nelaimėms (liūčiai, sausrai, krušai, speigui), tek- davo kreiptis pagalbos į vyresnybę. Minima gamtos neganda – smarki kru- ša – užgriuvo Tolminkiemį, kai Donelaitis čia kunigavo ketvirtus metus. Šia- me rašte Donelaitis guodžiasi, kad žiemą liks be duonos, o pragyvenimui

⁷ *Vorbericht*, in: *Das Jahr in vier Gefängen, ein ländliches Epos, aus dem Litthauifchen des Chriftian Donaleitis, genannt Donalitiuis, in gleichem Versmaaß ins Deutfche übertragen* von D. L. J. Rhefa, Prof. d. Theol. Königsberg 1818, gedruckt in der Königl. Hartungfchen Hofbuchdruckerei, p. VIII.

metams reikia mažiausiai 100 šefelių grūdų (šefelis Prūsijoje sudarė beveik 55 litrus). Sumažėjus pajamoms grynaisiais pinigais, surenkamais iš parapijiečių, nebelieka ir kunigui numatytos maždaug 50 reichstalerių algos. Matyt, tokios sumos tikėjosi Donelaitis iš bažnytinės kasos, kurią tvarkė bažnytinė kolegija (*Kirchen Collegium*).

Donelaičio prašymas buvo per tris dienas apsvarstytas Įsruityje ir su nuostolių aprašymu bei įvertinimu, pridėjus Įsuties teismo tarpininkavimo raštą, kuriuo rekomenduota atlyginti nuostolius, persiūstas į Karaliaučių.

Šioje archyvinėje byloje įrišti kiti su Donelaičio prašymu susiję dar neiššifruoti dokumentai:

1) Amtmono Baeringo raštas su stichijos padarytų nuostolių kunigo Donelaičio laukams įvertinimu, datuotas 1747 m. liepos 26 d., įteiktas Įsruties teismui (XX EM Abt. 55d Nr. 915, Bd. 2. Bl. XX EM Abt. 55d Nr. 915, Bd. 2. Bl. 56–56r);

2) Įsruties teismo rūmų raštas Karaliaučiaus karo ir domenų rūmams, datuotas 1747 m. rugpjūčio 9 d., adresatas gavo 1747 m. rugpjūčio 21 d. (XX EM Abt. 55d Nr. 915, Bd. 2. Bl. 57–57r);

3) Raštas iš Bažnyčios kolegijos Karaliaučiaus karo ir domenų rūmams, datuotas 1747 m. rugpjūčio 25 d. (XX EM Abt. 55d Nr. 915, Bd. 2. Bl. 60);

4) Karaliaučiaus valdžios raštas Rytų Prūsijos provincijos oberprezidentui (pavaldžiam tiesiogiai karaliui), datuotas 1747 m. rugsėjo 27 d., adresatui pristatytas 1747 m. spalio 17 d. (XX EM Abt. 55d Nr. 915, Bd. 2. Bl. 61–61r).

Iš šios medžiagos sunku spręsti, kaip Donelaičiui buvo atlyginti stichijos padaryti nuostoliai, nes išliko ne visi dokumentai, tačiau intensyvus valdžios įstaigų susirašinėjimas rodo, kad Donelaičio prašymas buvo išgirstas.

Donelaičio asmenybei pažinti būtų įdomūs ir kitose bylose rasti nepublikuoti raštai, kuriais jis kreipiasi į karališkąją valdžią, prašydamas skirti adjunktą. Vienas parašytas 1779 m. lapkričio 11 d., likus vos trims mėnesiams iki mirties (XX EM Abt. 55 d Nr. 920, Bl. 8–9. *Die Pfarr. Adjunctur in Tolmingkehmen betr. 1779–1780* [*Dėl kunigo adjunkto Tolminkiemyje, 1779–1780*]; antrasis – datuotas 1780 m. sausio 4 d., iki mirties likus vos pusantro mėnesio. Tie dokumentai dar laukia tyrėjų dėmesio.

Nuoširdžiai dėkoju Dariui Barasai, padėjusiam perskaityti sunkesnes čia publikuojamo rankraščio vietas, ir Daliai Dilytei, identifikavusiai prancūziškus ir germanizuotus lotyniškus žodžius.

[Bl. 56] *Praes[entatum] d. 5. Aug[ust] 1747*

Copia

Hochwohlgeborener etc.

Durch ein göttliches Verhängnis haben mit ihren vielen aus dieser Gemeine dieses Jahr gleich nach der Korn-Blüthe durch einen heftigen Hagel, so wohl an dem Winter als Sommer getreide einen großen Schaden erlitten, welcher meine Umbstände in Ansehung [meiner *išbraukta*] der leiblichen Nahrung und Nothdürft sehr herunter gesetzt hat. Eine weitläufige Landwirtschaft eines Predigers bei seinem schweren Officio ist ohnedem schon eine mühsame und beschwerliche Sache, zumahlen wenn man das Commune bedenket, welches bei allen solchen Landes arbeiten sich findet, daß nemlich ihre sorgfältige inspection, sonderlich zu Sommers Zeiten schlechter Success zu hatten gleichwohl aber die Arbeiter ihr verdüngenes richtig abfordern. Kan man aber bei allem dem nur einem jeden gerecht werden, und auch dabei ein kümmerliches Auskommen vor sich behalten, so nimmt man solches von der gütigen Hand Gottes und der Gnade einer Landes Obrigkeit mit vielem Dank an, und ist dabei zufrieden. Wenn aber allerlei Schaden und Unglücksfälle auf Zulassung Gottes rationem subsistendi rauben und man sehen muß, das alle angewandte Mühe und Arbeit vergeblich geschehen, so setzt es allerlei Bekümmernisse. Man denket zwar freylich auch vor solche Züchtigungen der verborgenen Direction Gottes, man pflegt aber auch Einer gnädigen Landes-

[Bl. 57] Obrigkeit seine Noth nicht ohne Effect der Barmhertzigkeit zu klagen, ohne die Wege Gottes damit zu tadeln und ihn selbst zu beleidigen. Und dieses ist es, was ein unthäniger Knecht hiemit zur allergnädigsten Consideration vorzulegen sich erkühnen wollen. Das meine Umbstän-

Copia

praeg. f. 5. 1747.

Hofrathgebühren c.

Durch uns Gottlicher Verfügung selber mit einem vollen und
 daher gemessen dinstel sehr gleich und der vollen Ruffe bey
 einer letzten Regel, so inoffen dem Nutzen der vollen
 Einkünfte einer gewissen Nutzen zu bringen, welche in einer
 Uebereinkunft in Befolgung unserer der lieblichen Befehl und
 Hoffenheit sehr feinerer gesetzet sehr seine vordienliche
 Landesherrschafft in ein Recht bey seinem Hofmann officio
 Hofrathen Hof eine vordienliche und vordienliche Hof,
 zumeist man man der Commere dinstel, vordienlich bey
 allen solcher Landt dinstel sich dinstel, das vordienlich
 vordienlich inspectio, vordienlich zu vordienlich dinstel
 dinstel success zu dinstel, gleichwohl aber die vordienlich
 der ist vordienlich vordienlich vordienlich. Das man aber
 bey allem dem man man jeder vordienlich vordienlich,
 man man dinstel in dinstel dinstel vordienlich vordienlich
 dinstel, so vordienlich man vordienlich von der vordienlich dinstel
 dinstel und der dinstel vordienlich dinstel dinstel mit vordienlich
 dinstel an, und ist vordienlich. Wann aber vordienlich dinstel
 dinstel und vordienlich dinstel auf dinstel dinstel dinstel
 dinstel dinstel dinstel, und man vordienlich dinstel, so
 vordienlich dinstel und dinstel vordienlich dinstel, so
 dinstel dinstel dinstel dinstel. Das dinstel vordienlich
 dinstel auf vordienlich dinstel dinstel dinstel dinstel
 dinstel dinstel, man dinstel aber vordienlich dinstel dinstel.

de durch den gefchehenen Hagel Schaden schlecht geworden, habe mit einem Amts Attest, welches auf eine gewiffenhafte Taxation einiger Amts gefchwohnen erhalten, documentiren follten. Ein Königl[iches] Hochverordnetes Littauifches Hof-Gericht, wird daraus gar leicht und fatfahm abnehmen können, daß ich nach Abzüge der bevorftehenden Winter-Ausfaat, dieses Jahr nicht das Brodt haben werde, indem das Gefinde zum Unterhalt, zum allerwenigften, und wenn ich mich auch noch fo geringe einrichte, über 100 Scheffel haben muß, welches aus der Erfahrung habe, wo foll dann der Lohn herkommen, welcher auch nahe an 50 Rtlr. erfordert. Zwar könnten dagegen die accidentien und Calende confideriret werden, allein was habe ich auch davon mir vor eine Hülfe zu verfprechen, da bald die halbe Gemeinde gleichen Sachen auf dem Felde mit mir erlitten hat, daß alfo die meiften vom Glück werden fagen können, wenn fie nach Entrichtung der Onerum fich felbsten kummerlich erhalten werden. Habe alfo hiemit unterthänigft [Bl. 58] bitten wollen, ein Königl. Hochverordnetes Litthauifches Hof-Gericht geruhe in Gnaden bey Einer Erläuchten Regierung zu intercediren, daß mir etwas nach allergnädigften Gutbefinden aus den Kirchen Mitteln zum Soulagement fuppeditiret werde, damit wenigstens dem Gefinde in etwas gerecht werden können. In Erwerbung einer allergnädigften Erhörung erferbe Eines Königl[ichen] Hochverordneten Litthauifchen Hof-Gerichts

unt[erthänig]fter Knecht

C. Donalitius

Tolminkgehemen

den 31 ten July.

1747.

Obgleich seine Hoff nicht ohne Effect der Saumsertigkeit
zu klagen, ohne die Wege Gottes damit zu laßeln und
zu selbst zu baldigen. Und diesel ist, was eine unter
Häniger Kunst für alle güldigen Consideration
anzulegen sich anführen wollen. Deswegen Umbtrieben
daß durch die guldigen Regal Neben schließt yon dem
den, habe mit einem Recht Attest, welches auch eine ge-
mittelte Taxation einiger Recht guldigen von
Lilla, documentieren sollen für König: Hofmannen,
nach Letztlich der Hof, sind damit zu nicht
und selbst abzuführen können, daß es nach Abzug der
bevorstehenden Rechte Recht, daß die Hof nicht die
Lada habe werden, indem die Hof zum Unterfall,
zum allerwichtigsten, und wenn es nicht auf so geringen
zu rüchste, über 100. Pfund haben wird, welches die
den Befassung habe, wo soll durch den Hof für Rechnung,
welche auf nahe zu 50. Rthl. anfordern. In dem Punkte
dagegen die accidentien und Calende considerat
werden, allein was habe ich auf dem mit was ein
Hütte zu verfahren, da bald die selbe Gemaine glie-
ber Neben die dem Felde mit mir anlassen sich, daß
also die merke vor die Hand werden lassen können, wenn
die nach Befassung der Oxen sich selbst an können
auf anfallen werden. Habe also für mich inlautspruch

litera vobis, sine Regis. Professore datus. Ceterum, si
 hoc Regis gratia in quibus legi solentur Regia
 unum quod intercedere, sed non aliam nisi illam quod
 p[ro]hibetur aut deo Regis Mittali quia Solagament
 suppeditat munda, dicit unum, sed non in
 aliam gratia munda. In suscipiunt unum
 illam quod gratia munda.
 sine Regis. Professore datus. Ceterum, si hoc Regis.

Polminghetmen.
 die 31ma Julij.
 1747.

Regis
 C. Donaldis

[56] *It[eikta]* 1747 m. rug[pjūčio] 5 d.

Nuorašas

Jūsų Prakilnybe ir t. t.

Per Dievo rūstybę mes, kaip ir daugelis jūsų [valdinių], šioje parapijoje šiemet, vos tik peržydėjus grūdiniams, dėl smarkios krušos [išdaužiusios] žieminius ir vasarinius javus, patyrėme didelių nuostolių, dėl to žymiai pablogėjo mano galimybės pramisti ir patenkinti kitas kūniškas reikmes. Rūpintis dideliu ūkiu sunkias *pareigas*⁸ vykdančiam kunigui jau ir taip yra nelengva ir slegianti užduotis, labiausiai kai visokiems lauko darbams susiburia *benдруomenė*⁹, kurią reikia rūpestingai *prižiūrėti*¹⁰, o vasaros metą [yra] *dar sunkiau*¹¹, be to, darbininkai pagrįstai prašo atlyginti už jų triūsą. Jeigu tokioje situacijoje pavyksta išlikti kiekvienam teisingu ir dar šį tą pasilikti savo paties skurdžiam pragyvenimui, tai dėkingi priimame tokią malonę iš gerojo Dievo rankos, dėkojame krašto Vyresnybei ir būname laimingi. Bet kai iš Dievo valios visokie nuostoliai ir bėdos *prapuldo mūsų gerą*¹², ir tenka pamatyti, kad visos įdėtos pastangos ir darbas nuėjo veltui, tada kyla didelių rūpesčių. Priimame tai kaip Dievo valios siunčiamą bausmę, tačiau skubame guostis savo vargais maloningajai krašto [57] Vyresnybei, sulaukdami jos gailestingų *veiksmų*¹³, nemurmėdami dėl nežinomų Aukščiausiojo *kelių*¹⁴ ir jam nepriekaištaudami. Šiuo [raštu] nuolankus tarnas išdrįsta *atkreipti*¹⁵ maloningą Vyresnybės dėmesį. Kad mano padėtis dėl krušos padarytų nuostolių tapo bloga, turiu *paliudijimą*¹⁶, už tam tikrą *mokestį*¹⁷ surašytą keleto prisiekusių atstovų. Iš to dokumento Karal[iškasis] Aukščiausiasis Lietuvos teismas galės įsitikinti, kad, atpylęs grūdus artėjančiai žiemkenčių sėjai, šiais metais duonos nebeturėsiu,

⁸ *Officio* (lot.)

⁹ *Commune* (lot.)

¹⁰ *Inspektion* (germanizuotas pranc. *inspection*)

¹¹ *Success[us]* (lot.)

¹² *rationem subsistendi* (lot.)

¹³ *Effect[u]* (lot.)

¹⁴ *Direction* (pranc.)

¹⁵ *Consideration* (pranc.)

¹⁶ *Attest[atio]* (lot.), tačiau gali būti ir *attestation* (pranc.)

¹⁷ *Taxation* (pranc.)

nes šeimynai išlaikyti, o dar ir pačiam menkai pragyventi reikia mažiausiai 100 šefelių, tai žinau iš savo patirties, tada iš kur imti beveik 50 reichstalerių algos? Tiesa, galėčiau *tenkintis*¹⁸ lėšomis, gaunamomis už *bažnytinius patarnavimus*¹⁹, ir [*nustatyto dydžio*] *parapijiečių aukomis*²⁰, tačiau ko turiu tikėtis, kai beveik pusės parapijos laukai patyrė tokius pat nuostolius kaip ir aš, daugelis tik džiaugsis, jei, atidavę *duoklę*²¹, patys galės varganai pramisti. Todėl šiuo [raštu] nuolankiausiai [58] prašau Karal[iškuosius] Aukštuosius Lietuvos teismo rūmus teiktis *tarpininkauti*²², kad garbingoji Vyresnybė, maloningai įvertinusi [padėtį], *suteiktų*²³ man *paramą*²⁴ iš bažnyčios kasos, ir galėčiau bent jau teisingai atlyginti šeimynai. Su viltimi, kad būsiu maloningai išklausytas

Karališkojo aukštojo Lietuvos teismo
nuolankiausias tarnas
C. Donalitus
Tolminkiemis, 1747 m. liepos 31 d.

¹⁸ *Confideriret* (germanizuotas lot. *considerare*)

¹⁹ *Accidentien* (germanizuotas lot. *accidentia*)

²⁰ *Calende* (= lot. *Calendae*)

²¹ *Onerum* (lot.)

²² *Intercediren* (germanizuotas lot. *intercedere*)

²³ *Suppeditiret* (germanizuotas lot. *suppeditare*)

²⁴ *Soulagement* (pranc.)